

Wiedza o społeczeństwie – zakres podstawowy.

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		dopuszczająca	dostateczna	dobra	bardzo dobra	celująca
Młody obywatel w urzędzie						
1. Obywatelstwo polskie i unijne.	<ul style="list-style-type: none"> - istota obywatelstwa - nabywanie i uzyskiwanie obywatelstwa - obywatelstwo polskie - obywatelstwo unijne - obywatelstwo a narodowość - społeczeństwo obywatelskie - obywatelskie nieposłuszeństwo 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelstwo, społeczeństwo obywatelskie, państwo prawa, - wymienia dwa podstawowe sposoby nabywania obywatelstwa (prawo krwi, prawo ziemi) - wymienia podstawowe prawa i obowiązki obywatela zapisane w <i>Konstytucji RP</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: obywatelskość, pluralizm polityczny, decentralizacja władzy państwowej - przedstawia sposób nabywania obywatelstwa w Polsce - wyjaśnia znaczenie posiadania obywatelstwa polskiego i unijnego, - wymienia i opisuje warunki rozwoju społeczeństwa obywatelskiego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: nieposłuszeństwo obywatelskie - wskazuje różnice między obywatelstwem a narodowością - wymienia i opisuje inne niż prawo krwi i prawo ziemi sposoby uzyskania obywatelstwa - charakteryzuje sposób nadawania obywatelstwa polskiego i zrzekania się go - opisuje cechy charakterystyczne społeczeństwa obywatelskiego - wyjaśnia cele, przedstawia cechy charakterystyczne obywatelskiego nieposłuszeństwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna postać H.D. Thoreau - wyjaśnia znaczenie terminu: subsydiarność - wskazuje uprawnienia wynikające z posiadania obywatelstwa unijnego - wskazuje przykłady obywatelskiego nieposłuszeństwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia korzyści płynące z posiadania obywatelstwa, w tym obywatelstwa unijnego - ocenia, czy społeczeństwo polskie spełnia kryteria społeczeństwa obywatelskiego
2. Udział w wyborach.	<ul style="list-style-type: none"> - relacje władza-obywatel - formy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje zasady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie wyborów dla wspól-

	<p>sprawowania władzy przez obywateli</p> <ul style="list-style-type: none"> - rola wyborów we współczesnej demokracji - prawo wyborcze - cenzus wyborczy - przymiotniki wyborcze - charakterystyka wyborów w Polsce - referendum ogólnokrajowe i lokalne 	<p>demokracja pośrednia, demokracja bezpośrednia, czynne prawo wyborcze, bierne prawo wyborcze</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między demokracją pośrednią a bezpośrednią - określa cenzus wyborczy obowiązujący w Polsce 	<p>suwerenność narodu, prawo wyborcze, kodeks wyborczy, referendum</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia rolę wyborów w państwie demokratycznym - wymienia przymiotniki wyborcze - wymienia rodzaje referendum przyjęte w prawodawstwie polskim 	<p>przeprowadzania wyborów w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zasady głosowania poza miejscem zamieszkania - charakteryzuje zasady przeprowadzania referendum lokalnego i ogólnokrajowego 	<p>uczestnictwo polityczne</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia formy partycypacji obywateli w życiu politycznym państwa 	<p>czesnej demokracji</p>
<p>3. Prawo do informacji publicznej i jego realizacja.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - życie publiczne - inicjatywa obywatelska - petycja, skarga i list otwarty - manifestacje, demonstracje i pikety - strajki 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: inicjatywa obywatelska, petycja, list otwarty - pisze petycję według wzoru 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: życie publiczne, skarga, zgromadzenie, strajk - opisuje zasady i sposób zalegalizowania zgromadzenia - wymienia cele i rodzaje strajku (ostrzegawczy, zakładowy) 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice między petycją, skargą i listem otwartym oraz wymienia elementy tych pism - wymienia i charakteryzuje inne niż ostrzegawczy i zakładowy formy strajku 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje przebieg procesu legislacyjnego obywatelskiego projektu ustawy 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia wpływ aktywności obywatelskiej na kształtowanie się życia publicznego
<p>4. Kiedy nie zgadzasz się z decyzją urzędu.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - administracja publiczna i jej struktura - administracja rządowa - administracja 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wie, gdzie i w jaki sposób uzyskać dowód osobisty, paszport i prawo jazdy oraz 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zna zasady prawidłowego wypełniania formularzy - wyjaśnia znaczenie 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: służba cywilna - wyjaśnia, jaką funkcję pełni dowód 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje strukturę i zadania administracji rządowej i samorządowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia stopień znajomości procedur podejmowania decyzji administracyjnych - ocenia działalność

	samorządowa - kompetencje urzędów w Polsce - podstawowe dokumenty współczesnego obywatela (dowód osobisty, paszport, prawo jazdy) - zasady rejestracji pojazdu	zarejestrować pojazd - wypełnia wniosek o wydanie dowodu osobistego	terminów: administracja publiczna, administracja rządowa, administracja samorządowa - wymienia organy administracji publicznej w Polsce	osobisty	- wymienia rodzaje paszportów i ich cechy charakterystyczne	urzędów w Polsce
Prawo i sądy						
1. Prawo. Podstawowe zasady prawa.	- pojęcie i funkcje prawa - charakter i rodzaje norm społecznych - norma prawna a przepis prawny - prawo naturalne i pozytywne - praworządność - rodziny prawa - cechy systemu prawnego - zasady prawa - kultura prawna i postawy obywateli wobec prawa	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: prawo, praworządność - wymienia rodzaje norm społecznych - wymienia postawy obywateli wobec prawa	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: norma prawna, przepis prawny, kultura prawna - opisuje rodzaje norm społecznych - charakteryzuje funkcje prawa - wymienia i opisuje najczęściej stosowane zasady prawa wywodzące się z prawa rzymskiego - charakteryzuje postawy obywateli wobec prawa	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: prawo naturalne, prawo pozytywne, prawo stanowione - opisuje cechy charakterystyczne norm społecznych - charakteryzuje rodziny prawa i podaje ich przykłady - opisuje cechy systemu prawnego	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: prawo zwyczajowe, prawo powszechne zwyczajowe - rozpoznaje części składowe normy prawnej - wskazuje różnice między prawem naturalnym a pozytywnym	Uczeń: - ocenia postawy obywateli wobec prawa - ocenia kulturę prawną społeczeństwa w Polsce
2. Źródła Prawa. Budowa normy	- źródła prawa - źródła poznania	Uczeń: - wymienia źródła	Uczeń: - wyjaśnia znaczenie	Uczeń: - charakteryzuje	Uczeń: - wyjaśnia	Uczeń: - ocenia problem

prawnej.	<p>prawa</p> <ul style="list-style-type: none"> - hierarchia aktów prawnych w Polsce - prawo wspólnotowe jako źródło prawa w Polsce - podział prawa - stosowanie prawa 	<p>prawa obowiązujące w Polsce</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia podział prawa 	<p>terminów: źródła prawa, prawo wewnętrzne, prawo międzynarodowe, prawo publiczne, prawo prywatne, prawo materialne, prawo formalne</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje podział prawa - opisuje etapy działalności prawnej 	<p>źródła prawa obowiązujące w Polsce i zna ich hierarchię</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia cechy charakterystyczne prawa wewnętrznego, międzynarodowego, publicznego, prywatnego, materialnego i formalnego 	<p>znaczenie terminu: prawo wspólnotowe</p> <ul style="list-style-type: none"> - rozróżnia i opisuje źródła prawa wspólnotowego - wskazuje różnice między poszczególnymi rodzajami prawa 	<p>zależności między prawem unijnym a prawem polskim</p>
3. Gałęzie prawa. Kodeksy.	<ul style="list-style-type: none"> - gałęzie polskiego prawa wewnętrznego - prawo karne i jego zasady - prawo cywilne - prawo administracyjne - inne ważniejsze gałęzie prawa w Polsce i ich cechy charakterystyczne. 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: kodeks, przestępstwo, grzywna - wymienia rodzaje kar przewidzianych w polskim <i>Kodeksie karnym</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: osoba fizyczna, osoba prawna, akt administracyjny - wymienia źródła prawa karnego, cywilnego i administracyjnego - przedstawia cechy charakterystyczne prawa karnego, cywilnego i administracyjnego - wymienia inne niż prawo karne, cywilne i administracyjne gałęzie prawa w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje zasady obowiązujące w prawie karnym - wyjaśnia różnicę między zdolnością prawną a zdolnością prawnych - opisuje podział prawa cywilnego - charakteryzuje inne niż prawo karne, cywilne i administracyjne gałęzie prawa w Polsce 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje relacje prawne przewidziane w prawie administracyjnym - przedstawia podział aktów administracyjnych i wskazuje ich przykłady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia problem nadmiernej ilości regulacji prawnych w Polsce - ocenia problem zaostrzania kar za najcięższe przestępstwa
4. Proces cywilny.	- charakterystyka	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:	Uczeń:

Mediacje sądowe.	<ul style="list-style-type: none"> - władzy sądowniczej - dwuinstancyjność sądownictwa - struktura władzy sądowniczej w Polsce - Krajowa Rada Sądownictwa - Sąd Najwyższy - sądy powszechne - sędziowie sądów powszechnych - ławnicy - sądy administracyjne i wojskowe - Trybunał Konstytucyjny - Trybunał Stanu 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: sędzia, ławnik - charakteryzuje strukturę władzy sądowniczej w Polsce 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: kasacja, apelacja, skarga konstytucyjna - omawia zasady funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości w Polsce - wyjaśnia, na czym polega immunitet sędziowski oraz konstytucyjne zasady niezawisłości i nieusuwalności sędziów - omawia zadania ławników 	<ul style="list-style-type: none"> - omawia zasady, jakimi powinni kierować się sędziowie i członkowie trybunałów - przedstawia warunki, jakie musi spełniać kandydat na ławnika i sposób jego wyboru - opisuje zadania Sądu Najwyższego, sądów powszechnych, wojskowych i administracyjnych - przedstawia uprawnienia Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu 	<ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje skład i zadania Krajowej Rady Sądownictwa - opisuje strukturę Sądu Najwyższego, Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu - charakteryzuje procedurę wszczynania postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym i Trybunałem Stanu 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia rolę ławników w systemie sądownictwa polskiego
5. Proces karny.	<ul style="list-style-type: none"> - postępowanie sądowe - sprawy cywilne - sprawy karne -sprawy administracyjne - proces cywilny - pozew w procesie cywilnym - proces karny - zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: postępowanie sądowe, strona powodowa (powód), strona pozwana (pozwany), - wymienia uczestników procesu cywilnego i procesu karnego 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: przestępstwo, wykroczenie, mediacja, sąd polubowny - wskazuje przykłady spraw rozpatrywanych przez sądy cywilne, karne i administracyjne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje przebieg procesu cywilnego i procesu karnego - wskazuje różnice między procesem cywilnym i karnym - wyjaśnia sposób postępowania po złożeniu zawiadomienia o popełnieniu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: postępowanie procesowe, postępowanie nieprocesowe, postępowanie przygotowawcze - wskazuje różnice między postępowaniem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia rolę mediacji w postępowaniu sądowym - ocenia świadomość prawną społeczeństwa polskiego

	- sądy polubowne		- wymienia prawa ofiary, świadka i oskarżonego w procesie karnym	przestępstwa - wymienia cechy dobrego mediatora - sporządza według wzoru pozew w procesie cywilnym i zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa	procesowym a nieprocesowym - omawia sposób postępowania przed sądem polubownym	
6. Zadania prokuratury i policji.	- prokuratura i jej struktury - zadania prokuratury - Krajowa Rada Prokuratury - policja – struktura i zadania - działalność i uprawnienia policji - zadania innych służb mundurowych - dzielnicowy - prokuratura i policja w postępowaniu karnym - formy postępowania przygotowawczego - Interpol	Uczeń: - omawia cele i strukturę policji - opisuje zadania policji i innych służb mundurowych - wymienia uprawnienia policjantów	Uczeń: - omawia cele i strukturę prokuratury - charakteryzuje zadania prokuratorów - charakteryzuje formy działania i zadania dzielnicowych - wyjaśnia rolę policji i prokuratury w postępowaniu karnym	Uczeń: - opisuje strukturę prokuratury - opisuje sposób powoływania i uprawnienia prokuratora generalnego - wyjaśnia, jakie znaczenie dla działalności prokuratury ma jej hierarchiczność - charakteryzuje różne sfery działalności policji	Uczeń: - omawia zadania Krajowej Rady Prokuratorów - wskazuje różnice między śledztwem a dochodzeniem - omawia skutki postępowania przygotowawczego - opisuje strukturę i zadania Interpolu	Uczeń: - ocenia poziom i poczucie bezpieczeństwa współczesnych Polaków
7. Odpowiedzialność nieletnich za	- przestępczość nieletnich - odpowiedzialność	Uczeń: - rozumie pojęcia: nieletniego w	Uczeń: - rozumie pojęcie: procesu	Uczeń: - charakteryzuje sposób	Uczeń: - omawia przestępczość	Uczeń: - ocenia poziom przestępczości wśród

popętnione przestępstwa.	<p>prawna nieletnich</p> <ul style="list-style-type: none"> - sądy rodzinne - środki stosowane przez sądy rodzinne wobec nieletnich - przepisy prawne dotyczące sprzedaży narkotyków i alkoholu nieletnim oraz palenia w miejscach publicznych - konsekwencje zażywania alkoholu i narkotyków oraz palenia papierosów - proces resocjalizacji 	<p>prawie cywilnym i karnym</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przejawy demoralizacji nieletnich i popełniane przez nich czyny karalne - omawia konsekwencje zażywania alkoholu i narkotyków oraz palenia papierosów 	<p>resocjalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa granice prawnej odpowiedzialności nieletnich - omawia zadania sądów rodzinnych - wymienia środki stosowane przez sądy rodzinne wobec nieletnich - charakteryzuje przepisy prawne dotyczące sprzedaży narkotyków i alkoholu nieletnim oraz palenia w miejscach publicznych 	<p>funkcjonowania sądów rodzinnych w sprawach przestępczości nieletnich</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje środki stosowane przez sądy rodzinne wobec nieletnich - omawia zasady niezbędne w skutecznym procesie resocjalizacji 	<p>nieletnich na przykładzie wybranych artykułów z <i>Kodeksu wykroczeń</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia uwarunkowania rozstrzygania spraw nieletnich przez organy państwowe 	<p>nieletnich i problem zaostżenia kar wobec nich</p>
Prawa człowieka						
1. Czym są prawa człowieka?	<ul style="list-style-type: none"> - prawa człowieka i ich charakter - historia praw człowieka - <i>Powszechna deklaracja praw człowieka</i> - generacje praw człowieka - prawa człowieka - dokumenty - prawa człowieka - instytucje. - <i>Konwencja praw</i> 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: prawa człowieka - omawia charakter praw człowieka - wymienia fundamentalne dla praw człowieka dokumenty stworzone przez Radę Europy i ONZ 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia prawa człowieka zapisane w <i>Powszechnej deklaracji praw człowieka</i> oraz prawa dziecka zapisane w <i>Konwencji praw dziecka</i> - rozróżnia i charakteryzuje generacje praw człowieka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia prawa przynależne do konkretnej generacji praw człowieka - omawia strukturę i zadania instytucji stojących na straży praw człowieka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje historię praw człowieka - wymienia historyczne akty prawne, które miały wpływ na kształtowanie się praw człowieka - charakteryzuje treść dokumentów dotyczących praw człowieka, uchwalonych przez 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia problem tzw. czwartej generacji praw człowieka

	<i>dziecka</i>		- wymienia instytucje, które stoją na straży praw człowieka		Radę Europy i ONZ	
2. Międzynarodowa ochrona praw człowieka	- system ochrony praw człowieka (Organizacja Narodów Zjednoczonych, Rada Europy, Unia Europejska) - Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu i jego zadania - Europejska Karta Społeczna - Urząd Komisarza Praw Człowieka Rady Europy - Unia Europejska a prawa człowieka - Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie - Prawa człowieka a organizacje pozarządowe (Amnesty International, Międzynarodowy Komitet Czerwonego Krzyża,	Uczeń: - wymienia prawa człowieka uregulowane w <i>Europejskiej Karcie Społecznej</i> oraz <i>Karcie praw podstawowych</i> - wymienia ważniejsze organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka	Uczeń: - wyjaśnia, jak funkcjonuje system ochrony praw człowieka - omawia zadania ONZ, Rady Europy i Unii Europejskiej w dziedzinie praw człowieka - wymienia zadania OBWE - wyjaśnia wpływ organizacji pozarządowych na przestrzeganie praw człowieka	Uczeń: - charakteryzuje zadania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka - omawia wpływ Unii Europejskiej na kształtowanie europejskiego systemu ochrony praw człowieka - omawia strukturę ONZ, Rady Europy i Unii Europejskiej i jej wpływ na przestrzeganie praw człowieka - charakteryzuje zasady funkcjonowania Europejskiego Trybunału Praw Człowieka - charakteryzuje cele i zadania ważniejszych organizacji pozarządowych działających na rzecz ochrony praw	Uczeń: - opisuje zasady i sposób składania skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka - wypełnia formularz skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka według wzoru - omawia zadania Komisarza Praw Człowieka Rady Europy - wyjaśnia okoliczności powstania OBWE i jej strukturę	Uczeń: - ocenia sposoby i skuteczność metod walki z łamaniem praw człowieka

	Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Human Rights Watch)			człowieka		
3. Ochrona praw i wolności człowieka w Polsce	<ul style="list-style-type: none"> - prawa człowieka w <i>Konstytucji RP</i> - Urząd Rzecznika Praw Obywatelskich - Urząd Rzecznika Praw Dziecka - prawo do prywatności - prawa jednostki w kontaktach z mediami - skarga konstytucyjna 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia prawa oraz wolności człowieka i obywatela zapisane w <i>Konstytucji RP</i> - wyjaśnia, na czym polega prawo do prywatności i wskazuje jego zakres - określa prawa jednostki w kontaktach z mediami 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jakie są prawne uwarunkowania ograniczenia praw i wolności zapisanych w <i>Konstytucji RP</i> - charakteryzuje zadania rzecznika praw człowieka i rzecznika praw dziecka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje sposób powoływania oraz funkcjonowania rzecznika praw człowieka i rzecznika praw dziecka - przedstawia zasady składania skargi konstytucyjnej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia zasady i procedury zwracania się z wnioskiem do rzecznika praw obywatelskich i rzecznika praw dziecka - pisze skargę do rzecznika praw obywatelskich według wzoru - wskazuje elementy skargi konstytucyjnej oraz skutki prawne jej uznania przez Trybunał Konstytucyjny 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia problem ochrony praw i wolności w Polsce
4. Katalog praw i wolności człowieka.	<ul style="list-style-type: none"> - przyczyny łamania praw człowieka - międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych - łamanie praw kobiet - łamanie praw 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: nacjonalizm, rasizm, antysemityzm - wymienia przyczyny łamania praw człowieka 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: szowinizm, ksenofobia - charakteryzuje przyczyny łamania praw człowieka - wskazuje przykłady 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega międzynarodowe prawo humanitarne konfliktów zbrojnych - przedstawia cele i zasady konwencji genewskich i 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wskazuje różnice w przestrzeganiu praw człowieka między rozwiniętymi krajami demokratycznymi a państwami, które 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uzasadnia, że nacjonalizm, szowinizm, rasizm, antysemityzm i ksenofobia stanowią przykłady łamania praw człowieka - ocenia przejawy

	<p>dziecka</p> <ul style="list-style-type: none"> - wolność wyznania - problem uchodźców - łamanie praw człowieka w Europie (nacjonalizm, szowinizm, rasizm, antysemityzm, ksenofobia) - dopuszczalne ograniczenie praw człowieka 		<p>państw, w których nie przestrzega się praw człowieka lub są one zagrożone</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia przykłady łamania praw kobiet i dzieci - podaje przykłady łamania wolności wyznania - wymienia przyczyny uchodźstwa we współczesnym świecie 	<p>uzupełniających je protokołów</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia sytuację uchodźców we współczesnym świecie - charakteryzuje przejawy nacjonalizmu, szowinizmu, rasizmu, antysemityzmu, ksenofobii - wyjaśnia, w jakich okolicznościach można ograniczyć prawa człowieka 	<p>powstały w XX w. i nie mają tradycji demokratycznych</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje działalność Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do spraw Uchodźców 	<p>nacjonalizmu, szowinizmu, rasizmu, antysemityzmu, ksenofobii</p>
--	---	--	---	---	--	---

Uczę się, pracuję, podróżuję

<p>1. Prawa i obowiązki ucznia.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - charakterystyka polskiego systemu edukacji - zadania MEN i samorządów - zadania szkoły - statut i inne szkolne dokumenty - prawa i obowiązki uczniów - postępowanie w sytuacji złamania praw ucznia - konsekwencje niedopełniania obowiązków szkolnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zadania szkoły - wymienia prawa i obowiązki ucznia - wyjaśnia, jakie są konsekwencje niedopełniania obowiązków szkolnych 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje system edukacji w Polsce - wyjaśnia, jaką rolę w szkole pełni statut 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia zadania MEN i samorządów lokalnych w dziedzinie edukacji - wymienia inne niż statut dokumenty obowiązujące w szkole - opisuje procedurę postępowania w przypadku złamania praw ucznia 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polegają zadania szkoły w zakresie nauczania i pracy opiekuńczo-wychowawczej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia skuteczność polskiego systemu edukacji
-------------------------------------	--	--	--	--	--	---

2. Kształcenie za granicą	<ul style="list-style-type: none"> - możliwości kształcenia za granicą - charakterystyka kształcenia wyższego w wybranych krajach UE - matura międzynarodowa - program matury międzynarodowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zasady podejmowania studiów wyższych za granicą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia zasady podejmowania studiów wyższych i warunki kształcenia się za granicą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, na czym polega program matury międzynarodowej - wymienia korzyści, jakie daje uczniom realizowanie programu matury międzynarodowej 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje szkolnictwo wyższe w wybranych krajach UE 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia problem tzw. drenażu mózgow z punktu widzenia interesów Polski
3. Młodzi ludzie podróżuj oraz uczą się w kraju i za granicą.	<ul style="list-style-type: none"> - obywatel w podróży - utrata dokumentów za granicą - Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego - strefa Schengen i jej granice - charakterystyka zjawiska terroryzmu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: strefa Schengen, terroryzm - wyjaśnia, w jaki sposób Ministerstwo Spraw Zagranicznych dba o interesy Polaków przebywających za granicą 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia procedurę postępowania w przypadku utraty dokumentów lub problemów zdrowotnych podczas pobytu za granicą - wyjaśnia, jak funkcjonuje strefa Schengen - wymienia cechy charakterystyczne zjawiska terroryzmu 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje dokumenty zdrowotne, niezbędne podczas pobytu za granicą - opisuje zasady przekraczania granic zewnętrznych i wewnętrznych strefy Schengen - charakteryzuje miejsca szczególnie narażone na terroryzm 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia okoliczności powstania strefy Schengen - omawia zasady przewozu żywności i leków w komunikacji samolotowej - opisuje sytuacje, które powinny wzbudzić obawy zagrożenia atakiem terrorystycznym 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia rolę strefy Schengen dla obywateli Unii Europejskiej
4. Młodzi ludzie pracują w Polsce i krajach UE.	<ul style="list-style-type: none"> - praca młodzieży w UE - dziecko i młodociany a problem podejmowania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminów: umowa-zlecenie, umowa o dzieło, umowa o pracę 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia znaczenie terminu: Europass - wyjaśnia uwarunkowania podejmowania 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia formalności związane z rejestracją i podejmowaniem 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jaką rolę dla młodych ludzi mają uregulowania prawne 	<p>Uczeń:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia problem emigracji ludzi młodych w poszukiwaniu pracy

	<p>pracy</p> <ul style="list-style-type: none"> - praca młodocianych w Polsce - praca w Wielkiej Brytanii - podatki i umowy - Europass - powrót do kraju 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia obowiązki pracodawcy zatrudniającego młodocianych pracowników 	<p>pracy przez młodocianych</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia zasady zatrudniania młodocianych w Polsce - wyjaśnia rolę Europass w podejmowaniu pracy za granicą przez młodych ludzi 	<p>pracy za granicą na przykładzie Wielkiej Brytanii</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia różnice w umowach podpisywanych z młodymi pracownikami - wymienia ułatwienia w powrocie do kraju Polaków pracujących za granicą 	<p><i>Europejskiego paktu na rzecz młodzieży</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - charakteryzuje dokumenty wchodzące w skład Europass - sporządza Europass-CV według wzoru 	
--	---	---	--	--	--	--